

A Kékes-Észak erdőrezervátum (Mátra hegység) páncélosatka-faunája¹

KRESZIVNIK V. – MAHUNKA S.

ABSTRACT: (Oribatid fauna of the Kékes-Észak forest reserve, Mátra Mts, NE Hungary). – The oribatids of the Mátra Mountains are poorly known. The last species was mentioned in 1962 and so up to this investigation only 47 species have been known from this region. During the present investigation we found 85 species, of which 72 are new to the Mátra Mountains. This report gives an addition to the knowledge of oribatids of the Mátra. Two of the species (*Xenillus salamoni*, *Suctobelba macroseta*) are distributed only in Hungary and one species is new to our country (*Berniniella hauseri*).

Two small forests of the core zone and the buffer zone were investigated. The Sorensen quotient based on the species list showed the least similarity between the buffer zone and the optimal phase and the D-spot was even more similar to the buffer zone than to the optimal phase.

We examined the biogeographical distribution of the oribatids: the distribution of the 65.8 % of the species was not particular (holarctic, palearctic and cosmopolitan). Species with restricted distribution refer to Pontic relations.

A VIZSGÁLT TERÜLET LEÍRÁSA

A Kékes Észak erdőrezervátum a Mátra kékesi tömbjének északi oldalán található. Éghajlata hegyvidéki, magashegyvidéki. A területen uralkodó fás társulás a magashegységi bükkös (Aconito-Fagetum). A rezervátum területén a genetikai talajtípus a ranker, a területre jellemző humusztípus a moder. Három területet vizsgáltunk:

1. Pufferzóna (P): 62 éves gazdasági erdő. 10 évente gyérítik. Jelenleg a lombkorona zártsága 70-80%-osnak tekinthető.

2. D-folt (D): Kb. 50 éve fokozatosan tarra vágták. Magától újult fel. 1985-ben gyérítették.

3. Optimális szakasz (O): Erdészeti beavatkozás soha nem érte. 1-160 éves korú fák találhatóak benne. A lombkorona zártsága 100%-osnak tekinthető.

FAJOK JEGYZÉKE²

Brachychthoniidae Thor, 1934

Liochthonius brevis (Michael, 1888) – D, O³

Liochthonius leptaleus Moritz, 1976 – P, O

¹ Részben az OTKA T 28998 pályázatával támogatva.

² A gyűjtési hely: Parád, Kékes-Észak erdőrezervátum (UTM kód: DU 20), időpontja: 1999. március 20. A gyűjtő személye minden esetben Kreszivnik Viktoria.

³ A nagybetű a vizsgálati terület kódjelzését jelenti.

Liochthonius sellnicki (Thot, 1930) – D
Poecilochthonius spiciger (Berlese, 1910) – P, O
Sellnickochthonius hungaricus (Balogh, 1943) – D, O
Sellnickochthonius immaculatus (Forslund, 1942) – P, O

Phthiracaridae Perty, 1841

Atropacarus csiszarae (Balogh et Mahunka, 1979) – P, D, O
Atropacarus striculus (C. L. Koch, 1835) – O
Phthiracarus (Phthiracarus) globosus (C. L. Koch, 1841) – P
Phthiracarus (Phthiracarus) longulus (C. L. Koch, 1841) – P, D, O
Phthiracarus (Archiphthiracarus) peristomaticus Willmann, 1951 – D

Oribotritidae Grandjean, 1954

Mesotritia piffli Mrkel, 1964 – D

Euphthiracaridae Jacot, 1930

Euphthiracarus monodactylus (Willmann, 1919) – D, O

Eulohmannidae Grandjean, 1931

Eulohmannia ribagai (Berlese, 1910) – D, O

Nothridae Berlese, 1896

Nothrus pratensis Sellnick, 1928 – P
Nothrus anauniensis Canestrinbi et Fanzago, 1876 – P

Hermanniidae Selnick, 1928

Hermannia convexa (C. L. Koch, 1839) – O

Gymnodamaeidae Grandjean, 1954

Gymnodamaeus bicostatus (C. L. Koch, 1835) – P, D

Damaeidae Berlese, 1896

Damaeus (Hypodamaeus) auritus (C. L. Koch, 1835) – P, D, O
Metabelba pulverulenta (C. L. Koch, 1839) – P, D, O

Cepheidae Berlese, 1896

Cepheus dentatus (Michael, 1888) – P, D

Damaeolidae Grandjean, 1965

Damaeolus asperatus (Berlese, 1904) – P, O

Ameridae Grandjean, 1965

Amerus polonicus Kulczinsky, 1902 – P, D, O

Eremaeidae Sellnick, 1928

Eueremaeus sp. – P

Zetorchestidae Michael, 1898

Microzetorchestes emeryi (Coggi, 1898) – O

Zetorchestes falzonii Coggi, 1898) – O

Liacaridae Sellnick, 1928

Liacarus coracinus (C. L. Koch, 1840) – P

Liacarus subterraneus (C. L. Koch, 1844) – P, D, O

Xenillidae Wolley et Higgins, 1966

Xenillus clypeator Robineau-Desvoidy, 1839 – P

Xenillus salamoni Mahunka, 1996 – P

Xenillus tegeocranus (Hermann, 1804) – P

Metrioppiidae Balogh, 1943

Ceratoppia bipilis (Hermann, 1804) – D, O

Ceratoppia quadridentata (Haller, 1882) – P, D, O

Gustaviidae Oudemans, 1900

Gustavia microcephala (Nicolet, 1855) – P, D, O

Carabodidae C. L. Koch, 1837

Carabodes coriaceus C. L. Koch, 1835 – P, D

Carabodes femoralis (Nicolet, 1855) – D

Tectocephidae Grandjean, 1954

Tectocephus minor Berlese, 1903 – P, D, O

Tectocephus sarekensis Trgardh, 1910 – P, D, O

Autognetidae Grandjean, 1960

Conchogneta dalecarlica (Forsslund, 1947) – D, O

Oppiidae Grandjean, 1951

Berniniella bicarinata (Paoli, 1908) – P, D, O
Berniniella hauseri (Mahunka, 1979) – P, D, O
Dissorhina ornata (Oudemans, 1900) – P, D, O
Dissorhina tricarinatoides (Dubinina, 1966) – O
Lauroppia falcata (Paoli, 1908) – D, O
Medioppia subpectinata (Oudemans, 1900) – P, D
Microppia minus (Paoli, 1908) – P, D
Moritzoppia keilbachi (Moritz, 1969) – O
Multioppia glabra (Mihelcic, 1955) – P, D, O
Oppiella nova (Oudemans, 1902) – D, O
Moritzoppia unicarinata (Paoli, 1908) – O

Quadroppidae Balogh, 1983

Quadroppia paolii Woas, 1986 – D, O
Quadroppia quadricarinata (Michael, 1885) – P, D, O

Suctobelbidae Jacot, 1938

Suctobelba altvateri Moritz, 1970 – D
Suctobelba atomaria Moritz, 1970 – O
Suctobelba granulata Van der Hammen, 1952 – O
Suctobelba reticulata Moritz, 1970 – O
Suctobelba secta Moritz, 1970 – O
Suctobelbella acutidens (Forsslund, 1941) – P, O
Suctobelbella alloenasuta Moritz, 1971 – O
Suctobelbella arcana Moritz, 1970 – D
Suctobelbella forsslundi (Strenzke, 1950) – O
Suctobelbella macroseta Mahunka, 1996 – O
Suctobelbella paracutidens Mahunka, 1983 – P, O
Suctobelbella palustris (Forsslund, 1953) – B
Suctobelbella sellnicki (Strenzke, 1950) – P
Suctobelbella subcornigera (Forsslund, 1941) – P, D, O
Suctobelbella subtrigona (Oudemans, 1900) – P, D

Oribatulidae Thor, 1929

Oribatula sp. – P, D, O
Oribatula tibialis (Nicolet, 1855) – P, D, O

Haplozetidae Grandjean, 1936

Haplozetes vindobonensis (Willmann, 1935) – P

Scheloribatidae Grandjean, 1933

Scheloribates latipes (C. L. Koch, 1844) – P, O

Chamobatidae Grandjean, 1954

Chamobates spinosus Sellnick, 1928 – P, D

Chamobates voigsti (Oudemans, 1902) – O

Ceratozetidae Jacot, 1925

Ceratozetes mediocris Berlese, 1908 – P, D, O

Ceratozetes peritus Grandjean, 1951 – O

Phenopelopidae Petrunkevitch, 1955

Eupelops plicatus (C. L. Koch, 1835) – P

Oribatellidae Jacot, 1925

Oribatella dudichi Willmann, 1938 – D

Oribatella calcarata (C. L. Koch, 1835) – P

Achipteridae Thor, 1929

Achipteria coleoptrata (Linnaeus, 1758) – P, O

Achipteria nitens Nicolet, 1855) – O

Galumnidae Jacot, 1925

Galumna lanceata (Oudemans, 1900) – O

ÖSSZEFOGLALÁS

A Mátra páncélosatka-faunája kevésbé kutatott. Az első adatok BALOGH (1937) közleményéből származtak, utoljára MAHUNKA (1962) közölt adatokat. Így a hegység területéről eddig összesen 47 fajt ismertünk. Jelen vizsgálat során 85 fajt találtunk, amelyek közül 72 bizonyult újnak a hegység területére. Két faj (*Xenillus salamoni* és *Suctobelba macroseta*) eddig csak Magyarországon, szintén az északi középhegységben fordul elő, egy faj pedig (*Berniniella hauseri*) Magyarország faunája számára is új. A vizsgálatok a szenior szerző diploma munkájaként, a Kékes-Észak erdőrezervátum területén, el-

sősorban ökológiai céllal folytak. Ezek az eredmények később, külön közleményben lesznek publikálva.

A rezervátum magterületéről két erdőfoltot és a pufferzónát vizsgáltuk. A fajlisták alapján számolt Sorensen-index a pufferzóna és az optimális szakaszban levő erdőfolt között mutatta a legkisebb hasonlóságot. A D-folt faunája a pufferzóna faunájához jobban hasonlított, mint az optimáliséhoz. A páncélosatkák biogeográfiai elterjedésének vizsgálata (BALOGH, MAHUNKA 1983, NIEDTALA 1992, OLSANOVSKI et al. 1996, SCMETZ 1983, SUTIAS, GIL–MARTIN 1997) azt mutatta, hogy a fauna 65,8%-a elterjedését tekintve nem mondható speciálisnak (kozmpolita, palearktikus és holarktikus elemek). A szűkebb elterjedésű fajok a fauna keleti kapcsolatait bizonyították.

IRODALOM

- BALOGH, J. (1937): Adatok Magyarország páncélosatka-faunájának ismeretéhez - Állattani Közlemények: 34: 164-169.
- BALOGH, J. (1938): Oribatei nonnulli in Montibus „Mátra“ a dre L. Móczárió collecti. (Stud. Acar. 8). Fragmenta Faunistica Hungarica, 1: 3-5.
- BALOGH, J., MAHUNKA, S. (1983): Primitive oribatids of the Palearctic region - Akadémiai Kiadó, Budapest
- MAHUNKA, S. (1962): Einige Angaben zur Kenntnis der Oribatiden-Fauna Ungarns. – Folia Entomologica Hungarica, 15: 247-252.
- OLSANOWSKI, Z; RAJSKI, A.; NIEDBALA, W. (1996): Roztocze Acari, Katalog fauny Polski.
- SCHATZ, H. (1983): Catalogus faunae Austriae; Teil Ixi:U.-Ordn: oribatei, Hornmilben - Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- SUBIAS, L. S.; GIL-MARTIN, J. (1997): Systematic and biogeographic checklist of Oribatids from Western mediterranean (Acari, Oribatida) - Estratto degli Annali del Museo Civico di Storia "G. Doria"; Vol. Xcl-5 Marzo.

KRESZIVNIK Viktoria
H-3517 MISKOLC
Erzsébet sétány 2

Dr. MAHUNKA Sándor
Magyar Természettudományi Múzeum
H-1088 BUDAPEST
Baross u. 13